

# MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI

SEKRETARZ STANU

DARIUSZ PIONTKOWSKI

Warszawa, 25 sierpnia 2022 r.

DKOPP-WEK.4019.12.2022.AD

**Pan  
Marcin Wiącek  
RZECZNIK PRAW  
OBYWATELSKICH  
Al. Solidarności 77  
00-090 Warszawa**

*Szanowny Panie Rzeczniku,*

w odpowiedzi na pismo z 20 lipca 2022 r. nr XI.7036.15.2022.MWR, w sprawie problemu stosowania w klasach IV-VIII szkoły podstawowej oceny klasyfikacyjnej zachowania ucznia, uprzejmie wyjaśniam.

Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniemi zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka<sup>1</sup>.

Polityka oświatowa realizuje również postanowienia Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych<sup>2</sup>, w szczególności w odniesieniu do artykułu 24. Konwencji, który zobowiązuje państwa ratyfikujące Konwencję do zapewnienia edukacji włączającej na wszystkich szczeblach kształcenia.

W perspektywie działań Ministerstwa Edukacji i Nauki znajduje się upowszechnianie koncepcji edukacji włączającej oraz rozszerzanie działań w tym zakresie, aby szkolnictwo ogólnodostępne było gotowe na przyjęcie i udzielenie właściwego wsparcia uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

---

<sup>1</sup> Preambuła ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.).

<sup>2</sup> Ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 882).

Ministerstwo Edukacji i Nauki pracuje nad przygotowaniem kompleksowych rozwiązań mających na celu poprawę jakości edukacji dla wszystkich uczniów, z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych, które obejmują m.in. sposób oceny potrzeb dzieci i uczniów oraz planowania, udzielania i oceny efektywności udzielanego wsparcia w oparciu o diagnozę funkcjonalną z wykorzystaniem Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF).

Diagnoza funkcjonalna umożliwi przejście od modelu medycznego opartego na rozpoznaniu medycznym (np. przyporządkowaniu do określonej grupy/rodzaju niepełnosprawności na podstawie rozpoznania lekarskiego i/lub diagnozy psychologicznej i na tej podstawie wnioskowania o potrzebach) na rzecz modelu społecznego, opartego na analizie funkcjonowania dziecka i wynikających z tego potrzeb w zakresie zarówno wsparcia dziecka, jak dostosowania środowiska zewnętrznego poprzez np. zapewnienie warunków nauczania (likwidacja barier architektonicznych, dostosowane miejsce pracy, odpowiednie pomoce dydaktyczne, metody pracy dydaktycznej i wychowawczej itp.).

Wdrożenie nowego modelu diagnozy umożliwi bardziej trafne planowanie udzielanego wsparcia i sprawniejsze monitorowanie i ocenę jakości udzielanego wsparcia, co przyczyni się do podniesienia efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z różnymi rodzajami niepełnosprawności, rozumianej nie tylko jako przyrost wiedzy i umiejętności, ale również przygotowanie do samodzielności w życiu dorosłym i integrację społeczną.

W celu wypracowania rozwiązań w zakresie podnoszenia jakości edukacji włączającej oraz wspierania nauczycieli i uczniów w realizacji tego zadania, Ministerstwo Edukacji i Nauki za pośrednictwem Ośrodka Rozwoju Edukacji (instytucji podległej MEiN) prowadzi projekty dotyczące:

- Opracowania modelu funkcjonowania Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)<sup>3</sup>,
- Asystenta ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi<sup>4</sup>,
- Opracowania modelu szkolenia i doradztwa dla kadr edukacji włączającej<sup>5</sup>.

Niezależnie od podjęcia wskazanych wyżej działań wyjaśnić należy, że obecnie system oświaty zapewnia w szczególności<sup>6</sup>:

- 1) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej;
- 2) możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną, niedostosowaną społecznie i zagrożoną

<sup>3</sup> <https://www.ore.edu.pl/2022/07/relacja-z-konferencji-edukacja-wysokiej-jakosci-dla-wszystkich-wspieranie-realizacji-zalozen-edukacji-wlaczajacej-w-praktyce-szkolnej/#prettyPhoto>

<sup>4</sup> <https://www.asystentspe.pl/>

<sup>5</sup> <https://www.ore.edu.pl/2018/06/szkolenia-i-doradztwo-dla-poradni-o-projekcie/>

<sup>6</sup> Zgodnie z przepisem art. 1 ww. ustawy – *Prawo oświatowe*.

niedostosowaniem społecznym, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami;

- 3) opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwienie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych.

Obowiązkiem nauczycieli jest indywidualizowanie procesu kształcenia wszystkich uczniów, w tym również uczniów z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, poprzez np. dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych tego ucznia na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego<sup>7</sup>.

Uczniowi objętemu kształceniem specjalnym dostosowuje się program nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych na podstawie opracowanego dla ucznia indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego uwzględniającego zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego<sup>8</sup>. Program ten powinien określać m.in. zakres i sposób dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w szczególności przez zastosowanie odpowiednich metod i form pracy z uczniem<sup>9</sup>.

Zespół nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, o którym mowa powyżej, opracowuje indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny po dokonaniu wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, uwzględniając diagnozę i wnioski sformułowane na jej podstawie oraz zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, we współpracy z rodzicami ucznia albo pełnoletnim uczniem, oraz w zależności od potrzeb z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnią specjalistyczną<sup>10</sup>.

Wielospecjalistyczne oceny uwzględniają w szczególności indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne ucznia, przyczyny niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu, w tym bariery i ograniczenia utrudniające funkcjonowanie i uczestnictwo ucznia w życiu szkolnym oraz w zależności od potrzeb, zakres i charakter wsparcia ze strony nauczycieli i specjalistów lub pomocy nauczyciela.

W związku z tym, zakres niezbędnego wsparcia zapewnianego uczniowi z niepełnosprawnością powinien wynikać z zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego oraz z wielospecjalistycznych ocen poziomu

---

<sup>7</sup> Art. 44c ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915, z późn. zm.) w związku z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 373).

<sup>8</sup> Art. 127 ust. 3 ww. ustawy – Prawo oświatowe.

<sup>9</sup> Zgodnie z przepisami § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1309).

<sup>10</sup> § 6 ust. 3 – 4, 11 – 12 ww. rozporządzenia.

funkcjonowania ucznia. Dotyczy to również wsparcia udzielanego uczniowi z niepełnosprawnością w związku z jego „trudnymi” zachowaniami mogącymi mieć wpływ na ocenę zachowania.

Odnosząc się do kwestii sposobu oceniania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uprzejmie wyjaśniam, że zasady oceniania uczniów regulują przepisy ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty<sup>11</sup> oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych<sup>12</sup>.

Ww. przepisy stanowią, że ocenianie zachowania ucznia polega na rozpoznawaniu przez wychowawcę oddziału, nauczycieli oraz uczniów danego oddziału stopnia respektowania przez ucznia zasad współżycia społecznego i norm etycznych oraz obowiązków określonych w statucie szkoły<sup>13</sup>.

Śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych - zgodnie z art. 44h ust. 1 ww. ustawy - ustalają nauczyciele prowadzący poszczególne zajęcia edukacyjne, a śródroczną i roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania - wychowawca oddziału po zasięgnięciu opinii nauczycieli, uczniów danego oddziału oraz ocenianego ucznia.

Wychowawca oddziału na początku każdego roku szkolnego informuje uczniów oraz ich rodziców o:

- 1) warunkach i sposobie oraz kryteriach oceniania zachowania;
- 2) warunkach i trybie otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania<sup>14</sup>.

Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględnia następujące podstawowe obszary:

- 1) wywiązywanie się z obowiązków ucznia;
- 2) postępowanie zgodne z dobrem społeczności szkolnej;
- 3) dbałość o honor i tradycje szkoły;
- 4) dbałość o piękno mowy ojczystej;
- 5) dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób;
- 6) godne, kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią;
- 7) okazywanie szacunku innym osobom<sup>15</sup>.

Jednocześnie przepisy §11 ust. 3 ww. rozporządzenia stanowią, że przy ustalaniu oceny klasyfikacyjnej zachowania ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia lub inne dysfunkcje rozwojowe, należy uwzględnić wpływ tych zaburzeń lub dysfunkcji na jego zachowanie na podstawie orzeczenia o potrzebie

---

<sup>11</sup> Dz. U. z 2021 r. poz. 1915.

<sup>12</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 373.

<sup>13</sup> Zgodnie z art. 44b ust. 4 ww. ustawy.

<sup>14</sup> Zgodnie z art. 44b ust. 9 ww. ustawy.

<sup>15</sup> Zgodnie z §11 ww. rozporządzenia.

kształcenia specjalnego lub orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania lub opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

**Przepisy ustawy o systemie oświaty umożliwiają stosowanie ocen opisowych - w tym oceny zachowania - również w klasach IV-VIII szkoły podstawowej.** Zgodnie z przepisami art. 44i ust. 4 ustawy o systemie oświaty oceny bieżące, śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz **śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna ocena zachowania - również w klasach IV-VIII - mogą być ocenami opisowymi, jeśli statut szkoły tak przewiduje.** W takim przypadku roczna ocena klasyfikacyjna jest ustalana także według skali określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb ustawy. Jedynie oceny końcowe muszą być (art. 44i ust. 6 ustawy) wyrażane wyłącznie w skali, o której mowa wyżej.

Ocenianie osiągnięć ucznia oraz jego zachowania - zgodnie z art. 44b ust. 5 ww. ustawy - odbywa się w ramach oceniania wewnątrzszkolnego. Szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego określa statut szkoły<sup>16</sup>.

Rozwiązań w sprawie oceniania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy zatem poszukiwać na poziomie szkoły i regulować te kwestie w przepisach wewnątrzszkolnych. Pozwoli to dostosować rozwiązania do zróżnicowanych potrzeb uczniów i oczekiwań rodziców wobec szkoły. Podmiotem ważnym w tej sprawie są rady rodziców działające w szkołach i placówkach, zgodnie z przepisami ustawy *Prawo oświatowe*<sup>17</sup>. Funkcjonują one w ramach struktury organizacyjnej szkoły i w zakresie przyznanych ustawą kompetencji. Rada rodziców może występować do dyrektora i innych organów szkoły lub placówki, organu prowadzącego szkołę lub placówkę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach dotyczących funkcjonowania szkoły lub placówki<sup>18</sup>.

Ewentualne wątpliwości dotyczące sposobu oceniania wewnątrzszkolnego powinny być zgłaszane do wychowawcy klasy lub do dyrektora szkoły, który sprawuje w szkole nadzór pedagogiczny. W ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego dyrektor szkoły kontroluje przestrzeganie przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły<sup>19</sup>, a także monitoruje pracę szkoły.<sup>20</sup> W zakresie kompetencji dyrektora szkoły i innych nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze pozostaje obserwowanie, analizowanie i ocena sposobu realizacji procesu edukacyjnego, w tym dostosowanie przez zatrudnionych w szkole nauczycieli wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów tej szkoły.

---

<sup>16</sup> Zgodnie z art. 44b ust. 10 ww. ustawy.

<sup>17</sup> Art. 83 i 84 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe*.

<sup>18</sup> Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe*.

<sup>19</sup> Zgodnie z § 22 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. poz. 1658).

<sup>20</sup> Zgodnie z § 24 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego.

Przepisy prawa oświatowego umożliwiają uczniowi z niepełnosprawnością otrzymanie oceny zachowania pozwalającej na uzyskanie świadectwa z wyróżnieniem. Przepisy jednoznacznie wskazują<sup>21</sup>, że przy ustalaniu oceny klasyfikacyjnej zachowania ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia lub inne dysfunkcje rozwojowe, należy uwzględnić wpływ tych zaburzeń lub dysfunkcji na jego zachowanie.

Jak wskazano wyżej w klasach IV-VIII możliwe jest stosowanie opisowych ocen zachowania, pozwalających na opisowe modelowanie postaw prospołecznych, o którym mowa w piśmie Pana Rzecznika. Zaznaczyć jednak należy, że rozwiązania legislacyjne dotyczące systemu oceniania muszą być kształtowane w sposób, w którym nie tylko uwzględni się szczególne potrzeby edukacyjne uczniów, ale który pozwoli także na przeprowadzenie - na podstawie m.in. uzyskanych ocen szkolnych - procesu rekrutacyjnego do szkół ponadpodstawowych w sposób, który pozwoli zachować zasadę powszechnego i równego dostępu do edukacji.

*Z poważaniem*

Dariusz Pionkowski  
Sekretarz Stanu  
/ – podpisano cyfrowo/

Do wiadomości:

1. Pani Mirosława Stachowiak-Różecka - przewodnicząca Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Pan Kazimierz Wiatr - przewodniczący Komisji Edukacji, Nauki i Sportu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

---

<sup>21</sup> § 11 ust. 3 ww. rozporządzenia w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.